

Литвин Олена Едуардівна

аспірантка кафедри політології,
Харківський національний,
університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022,
elen.lytvyn@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-2795-8687>

РОЗРОБКА КОНЦЕПТУ ПОСТКОНФЛІКТНОГО МИРОБУДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Проаналізовано становлення та розвиток поняття «постконфліктне миробудування» у зарубіжній політичній науці з боку міжнародних інституцій (ООН та ЄС) та окремих дослідників, розглянуто особливості концепту та базові критерії дефініції, виділено декілька найактуальніших концептів та підходів. Аргументовано необхідність поглибленого дослідження зазначеної теми вітчизняними та зарубіжними науковцями (політологами світу та України, зокрема) визначено сучасні проблеми виокремлення поняття «постконфліктне миробудування» у зарубіжній політичній науці.

Особливу увагу приділено різним трактуванням дефініції «постконфліктне миробудування» в політологічному дискурсі України. Вивчено базову національну основу досліджень та сформованих концептів, виокремлено принципи конструювання поняття «постконфліктне миробудування». На основі розгляду державних документів та статутів/візії недержавних організацій, проаналізовано основні їхні здобутки та нароби обох секторів з цієї проблеми, зазначено наявність/відсутність чіткої дефініції «постконфліктне миробудування».

Зазначено основних акторів, які беруть участь у концептуалізації поняття «постконфліктне миробудування» та просуванні досліджень з теми. Виділяються документи, що стосуються проблеми миробудування. Визначено фокус державного сектора, зазначено зміну статусу України в дослідницькому полі. Здійснено спробу визначення практичних форм реалізації концепту в Україні. Зазначені механізми та форми апробації концепту постконфліктного миробудування в Україні на практиці. Визначено перелік організацій, що беруть активну участь в розробці сучасного концепту постконфліктного миробудування в Україні.

Вказується на необхідність запровадження комплексного підходу до аналізу проблеми, координації державного та недержавного секторів з приводу питання миробудування. Сформульовано проблеми та недоліки дослідницьких та апробаційних методик. Визначено перспективи подальших досліджень з питання постконфліктного миробудування.

Ключові слова: *постконфліктне миробудування, конфлікт, постконфліктне врегулювання, розбудова миру*

Литвин Елена Эдуардовна

аспірантка кафедры политологии,
Харковский национальный,
университет имени В.Н. Каразина,
площадь Свободы, 4, Харьков, 61022,
elen.lytvyn@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-2795-8687>

РАЗРАБОТКА КОНЦЕПТА ПОСТКОНФЛИКТНОГО МИРОСТРОЕНИЯ В УКРАИНЕ

Проанализировано становление и развитие понятия «постконфликтное миростроительство» в зарубежной политической науке со стороны международных институций (ООН и ЕС) и отдельных исследователей, рассмотрено особенности концепта и базовые критерии дефиниции, выделено несколько наиболее актуальных концептов и

подходов. Аргументирована необходимость углубленного исследования указанной темы отечественными и зарубежными учеными (политологами мира и Украины, в частности) в мире и в Украине в частности, определены современные проблемы выделения понятия «постконфликтное миростроительство» в зарубежной политической науке..

Особое внимание уделено разным трактовкам дефиниции «постконфликтное миростроительство» в политологическом дискурсе Украины. Изучена базовая национальная основа исследований и сформированных концептов, выделены принципы конструирования понятия «постконфликтное миростроительство». На основе рассмотрения государственных документов и уставов/визий негосударственных организаций, проанализированы основные достижения и наработки обоих секторов по этой проблеме, указано наличие/отсутствие четкой дефиниции понятия «постконфликтное миростроительство».

Обозначены основные акторы, которые участвуют в концептуализации понятия «постконфликтное миростроительство и продвижении исследований по теме. Выделяются документы, касающиеся проблемы миростроительства. Определен фокус государственного сектора, указано изменение статуса Украины в исследовательском поле. Сделана попытка определения практических форм реализации концепта в Украине. Определены механизмы и формы апробации концепта постконфликтного миростроительства в Украине на практике. Определен перечень организаций, который принимают активное участие в разработке современного концепта постконфликтного миростроительства в Украине.

Указывается необходимость внедрения комплексного подхода для анализа проблемы, координации государственного и негосударственного секторов по поводу вопроса миростроительства. Сформулированы проблемы и недостатки исследовательских и апробационных методик. Определены перспективы дальнейших исследований по вопросу постконфликтного миростроительства.

Ключевые слова: постконфликтное миростроительство, конфликт, постконфликтное урегулирование, построение мира.

Olena Lytvyn

PhD student, Department of Political Science,
V.N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svoboda Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine,
elen.lytvyn@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0002-2795-8687>

DEVELOPMENT OF THE CONCEPT OF POST-CONFLICT PEACEBUILDING IN UKRAINE

The article provides analysis of the general theoretical approaches to the definition of the «post-conflict peacebuilding» concept in global political science. It contains the analysis of the formation and development of the concept by international institutions (the UN and the EU) and individual researchers, considers the features of the concept and the basic definition criteria, highlights several most relevant concepts and approaches. The material actualizes the lack of in-depth research on this topic in the world and in Ukraine. In addition to that, it states the modern problems in the identification and differentiation of concept ‘post-conflict peacebuilding’ in the international science.

A particular attention was paid to various formulations of the concept of “post-conflict peacebuilding” in Ukraine. The national basis for the research and for the formed concepts, highlighted the principles of creating a definition was examined. The main acquisitions and developments of both sectors on this issue are analyzed, the presence/absence of a clear definition is indicated based on the consideration of governmental documents and statutes/visions of non-governmental organizations.

The work identifies the main actors who are involved in the conceptualization of the concept and the promotion of research on the topic. It highlights the documents that mention the problem of peacebuilding. Further to this, it determines the focus of the public sector and indicates the change in the status of Ukraine in the research field. Was made an attempt to determine the practical forms

of implementation of the concept in Ukraine. The study determines the mechanisms and forms of testing the concept of post-conflict peacebuilding in Ukraine in practice. Additionally, was assembled a list of organizations that are actively involved in developing the modern concept of post-conflict peacebuilding in Ukraine.

The study indicates that introducing an integrated approach for analyzing the problem, coordinating the state and non-state sectors on the issue of peacebuilding is essential. It provides the problems and shortcomings of the research and testing methods. Besides, the paper determined the perspectives for further research on the issue of post-conflict peacebuilding.

Keywords: *post-conflict peacebuilding, conflict, post-conflict settlement, peacebuilding.*

Початок та тривале перебування у стані збройного конфлікту поставило перед українською академічною наукою необхідність впровадження та концептуалізації поняття «постконфліктне миробудування». Сучасне розуміння цього концепту в зарубіжній науці розвивалося на тлі пошуку міжнародних механізмів превентивних дій, що будуть підтримувати світ у стані балансу та відсутності конфлікту впродовж тривалого часу. Концептуалізація поняття почалася приблизно на початку 1990-х років через підвищену цікавість до конфліктів та миру загалом. Перші систематизовані висновки та дефініції були представлені в документі Організації Об'єднаних Націй у 1992 році під назвою «Agenda for Peace Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping» (Agenda for Peace Preventive diplomacy 1992).

Постконфліктне миробудування було визначено, як «дії з виявлення та підтримки структур, які будуть прагнути поширювати та зміцнювати мир, щоб уникнути рецидиву конфлікту» та спосіб «запобігти повторення насильства між націями і народами» (Agenda for Peace Preventive diplomacy 1992). Класичне визначення Організації Об'єднаних Націй базується на численних дослідженнях норвезького соціолога Джона Галтунга, який спеціалізувався на дослідженні миру. Згідно зі звітом про реалізацію стратегії європейської безпеки «Забезпечення безпеки в мінливому світі», миробудування визначається як «дія, яка передуює запобіганню перетворення загроз на джерело конфлікту на ранній стадії» (Report EU 2008). Постконфліктне миробудування, відповідно, являє собою «комплекс заходів, спрямованих на відтворення інститутів та нівелювання усіх потенційних загроз» (Report EU 2008). Під комплексом заходів маються на увазі інструменти, які включають політичний і дипломатичний розвиток, гуманітарну допомогу, реагування на кризи, економічну та торговельну співпрацю, а також військове та цивільне

управління кризою. Особливої уваги ЄС надає співпраці з громадським сектором та неурядовими організаціями, які є потенційними партнерами міжнародних організацій.

Поняття «миробудування» розширювалося виходячи з аналізу практичних кейсів. Розуміння концепту базувалося на практичній корисності та можливості застосування його під час стабілізації міжнародних відносин. Практикуючі політики і вчені обговорювали миробудування, посилаючись на заплутану і перебиваючу суміш цілей, заходів, термінів і контекстів. Серед усіх підходів, що були запропоновані, домінували ті, що розуміли концепт як стратегію або набір стратегічних цілей (Call, Cousens 2008: 3).

Через багатоваріативність дефініцій постконфліктного миробудування перед національною наукою постала проблема розмежування понять та створення адаптивного концепту на основі аналізу регіональних особливостей.

Постконфліктне миробудування може стимулювати прийняття довготривалих рішень в Україні з питань розв'язання конфлікту. Ці рішення потрібні для того, щоб дозволити постраждалим від конфлікту людям налагодити своє життя і життя своєї громади, попередити повторну агресію. Миробудування сприяє здійсненню заходів із повернення на батьківщину, створюючи стабільніше оточення, в яке можуть повернутися внутрішньо переміщені особи, або в яке вони можуть інтегруватися (Миростроительство и примирение в Украине).

Специфіка дослідження феномена постконфліктного миробудування в Україні полягає в тому, що проблема недостатньо досліджена. Увага до такого явища була привернута лише після початку конфлікту на території України в 2014 році та у зв'язку з агресією Російської Федерації. До цього моменту усі проекти були спрямовані на подолання протиріч у сфері сприйняття історії (Аналіз діалогових ініціатив 2015).

Існують проблеми в розмежуванні різних фаз з побудови миру (peacemaking, peacekeeping, peacebuilding) у вітчизняних дослідженнях. Сьогодні, головна увага приділяється категоризації цих понять та створенню системи визначень. Існує різне сприйняття процесу миробудування.

Постконфліктне миробудування в Україні застосовується як «постконфліктне врегулювання» та «постконфліктне будівництво (миробудівництво)». По-перше, це пов'язано з невеликим терміном дослідження та розробки поняття, по-друге, з проблемами перекладу та адаптації англомовних досліджень та відсутності національної стратегії розвитку й дослідження постконфліктного миробудування.

Організація «Ла Страда – Україна», розробляючи програми та досліджуючи постконфліктне миробудування, дає таку характеристику: миробудування є складним і тривалим процесом, який починається набагато раніше, ніж закінчується війна. (Андреєнкова, Войцях 2016: 61). Головний акцент вона робить на тому, що миробудування відбувається не лише на етапі після завершення конфлікту, але й активно застосовується під час конфлікту.

У методичному посібнику «Ла Страда – Україна» як базове використовується таке визначення: «Миробудування або постконфліктна відбудова миру (англ. «peace building») – дії з визначення та відновлення допоміжних структур для посилення та підтримки миру з метою запобігання повторення конфлікту. Має виключне значення після завершення конфлікту. Миробудування також включає у себе укріплення довіри і взаємодії між колишніми супротивниками з ціллю попередження відновлення конфлікту» (Андреєнкова, Войцях 2016: 62).

«Центр постконфліктного врегулювання» розмежує поняття та використовує «постконфліктне врегулювання» як синонім «постконфліктного миробудування». В якості дефініції він використовує таке визначення: «Постконфліктне врегулювання в Україні – всеохоплююча та системна сукупність заходів, спрямованих на розбудову довгострокового та сталого миру, утвердження верховенства права, захист прав і свобод людини, об'єднання всього українського суспільства навколо спільної стратегії розвитку держави» (Постконфліктне врегулювання 2016: 7).

Міжнародний центр перспективних досліджень використовує визначення, що було надано ООН в 1992 році. Але визначає,

що за останні десятиліття було випрацювано розуміння миробудування як концепції тривалої системної діяльності різних рівнів з метою усунення глибинних причин конфлікту і створення структур, що можуть забезпечити культуру діалогу і мирного врегулювання суперечок (Філіпчук 2016: 34).

Основа принципів постконфліктного миробудування в Україні – забезпечення миру шляхом підтримки національного суверенітету та цілісності держави. Розв'язання конфліктів може відбуватися виключно з урахуванням цих пунктів. Основа кооперації сторін та проведення діалогу з представниками Російської Федерації в тому, що вирішуватися можуть питання, що стосуються зовнішніх відносин, а не внутрішньої політики держави чи стану територій (Постконфліктне врегулювання 2016: 9).

Дослідження аналітичних центрів та громадських організацій базується переважно на класичних визначеннях, що були надані ООН, Світовим банком та сформульовані в роботах Джона Галтунга. Невизначеність у дефініціях та неоднозначні моменти оцінки того, коли саме повинно відбуватися миробудування, спричинюють проблеми законодавчого характеру на міжнародному та локальному рівнях.

Український контекст потребує адаптації визначення та створення особливих характеристик. На цьому етапі між акторами виникає проблема комунікації та узгодження для створення єдиного визначення. Аналіз явища постконфліктного миробудування фокусується на пошуку стратегій інших країн та аналізу їхнього досвіду у розв'язанні конфліктів. Головні напрями дослідження – психологічна адаптація населення та практики медіації та діалогу, що суттєво обмежує застосування концепції постконфліктного миробудування в цілому.

Законодавча база миробудування в Україні представлена невеликою кількістю документів, які б регламентували діяльність. «Концепція Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України» від 2016 року є єдиним документом, який торкається проблем і перспектив розбудови миру в Україні. Окрім загальної концепції, в українському законодавстві присутнє регламентування процесу медіації, амністії, роззброєння та реінтеграції внутрішньо переміщених осіб. Усі ці документи складають основу постконфліктного миробудування, але не представлені як єдина стратегія дій.

Чинний «Закон про основи національної безпеки України» визначає, що «пріоритет договірних (мирних) засобів у розв'язанні конфліктів» є принципом забезпечення національної безпеки України (Закон України про національну безпеку 2018). При цьому закон не використовує розподіл на різні етапи конфлікту та не акцентує увагу на необхідності застосування різних методів для забезпечення безпеки держави.

Усі офіційні документи Верховної Ради України є опосередкованими. Вони не розробляють стратегію дій в умовах постконфліктного миробудування та не дають чіткого визначення, що саме розуміється під цим визначенням. Дотичними документами до процесу розбудови миру є:

- Стратегія інформаційної реінтеграції Донецької та Луганської областей;
- Закон України про медіацію;
- Концепція державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України (далі – Концепція);
- Міжнародні документи про співробітництво з НАТО та ОБСЄ;
- Положення про роззброєння, амністію та покарання за здійснення злочинів під час збройної агресії проти України.

Концепція найбільше відповідає міжнародним нормам урегулювання конфліктів. Вона орієнтована, перш за все, на економічну та інфраструктурну складову. Згідно з цією стратегією, проблеми економічного характеру Донецької та Луганської областей почалися ще до початку агресії. Наразі, в якості пріоритету, стратегія передбачає розбудову інфраструктури, відновлення економічної спроможності, а вже потім створення належної соціальної системи та підтримку реінтеграційних процесів.

План концепції передбачає такі дії: «розробка механізму досягнення згуртованості, соціальної єдності та відбудови довіри; сприяння культурному діалогу та вихованню толерантності із залученням всіх верств населення; сприяння розвитку інститутів громадянського суспільства та різних форм самоорганізованої діяльності громадян...» (Концепція Державної цільової програми 2016). Програма розрахована на реалізацію протягом 2017-2020 років. Згідно з концепцією, критерії оцінювання реалізації програми розраховані лише на оцінку економічної спроможності та підвищення ефективності регіону. Соціальний фактор

залишається поза увагою, що суттєво зменшує шанси на гідну реалізацію поставлених завдань.

Проблеми з законодавчою базою в Україні стосовно постконфліктного миробудування пов'язані перш за все з тим, що Схід України не знаходиться у стані «постконфлікту», а збройне протистояння не закінчилося. Саме тому усі документи та розроблені плани мають лише часткову можливість для реалізації та розраховані на майбутнє.

Незважаючи на те, що держава не виступає активним актором постконфліктного миробудування в рамках створення нормативно-правової бази, державні органи відіграють певну роль у розвитку та концептуалізації цього феномена.

Дії державного уряду України направлені на розбудову миру та підтримку регіонів, де конфлікт вже закінчився. У 2016 році було створено Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України. Структура Міністерства передбачає розбудову миру та сприяння розвитку регіонів, що постраждали внаслідок конфлікту. План 2017-2019 рр. передбачає розвиток та відбудову інфраструктури регіонів, сприяння роботі міжнародних організацій на території, координацію дій різних організацій та реалізація плану розбудови миру (План діяльності Міністерства 2017).

Структура Міністерства передбачає співробітництво національних і територіальних підрозділів, що реалізують цілі та завдання плану. В рамках загальнонаціональної структури органів було утворено Відділ з питань конфліктного та постконфліктного врегулювання. Фокус діяльності міністерства направлений на елементи постконфліктного миробудування: реінтеграцію, гуманітарне співробітництво, подолання наслідків конфлікту та розбудову миру.

Станом на сьогодні не існує комплексних державних проектів з розбудови миру та постконфліктного миробудування в усіх сферах. Ще у 2015 р. були запропоновані головні пріоритети відновлення та розбудови миру для України, які включали поновлення інфраструктури та соціального забезпечення, заохочення економічного відновлення та зміцнення соціальної стійкості, розбудови миру, забезпечення громадської безпеки. Проекти переважно пропонувалося фінансувати за рахунок міжнародних донорів, але з залученням коштів держави для відновлення політичних інститутів (*Оцінка відновлення та розбудови*

миру 2015: 25-27). Підготовлений звіт був затверджений на рівні держави як базовий, яким повинні керуватися всі суб'єкти, котрі залучені до процесу розбудови миру.

У рамках освітніх закладів України проводиться поступове залучення молоді до процесів медіації та розв'язання конфліктів. Створюються державні програми з розв'язання конфліктів та освітні семінари, круглі столи та дискусії, за підтримки недержавних організацій. Головна мета таких програм – надати базові знання та навички з теми для просування постконфліктного миробудування на персональному та груповому рівнях (Андрєєнкова, Левченко 2018).

Більшість проектів з миробудування в Україні реалізуються міжнародними та локальними недержавними організаціями. Основними напрямками роботи у сфері миробудування в рамках громадської діяльності залишаються: волонтерські проекти, соціальні та культурні ініціативи та розвиток досліджень з теми.

У рамках сталого розвитку регіонів, забезпечення згуртованості та відновлення соціальної та політичної структури, були задіяні міжнародні недержавні організації, які сприяють аналізу ситуації та пошуку рішень.

У листопаді 2017 р. була опублікована комплексна «Стратегія участі церков та релігійних організацій у миробудуванні «Україна – наш спільний дім»». В її основу були покладені три принципи: «почути, зрозуміти, діяти разом» (Стратегія участі Церков 2017). Стратегія має на меті організацію діалогів для примирення, сприяння інформатизації суспільства, забезпечення юридичного захисту громадян, що постраждали в наслідок конфлікту, підтримка незахищених верств.

Особливість роботи громадського сектора в постконфліктному миробудуванні полягає в тому, що більшість організацій не є професіональними в цій сфері. Український конфлікт – нетиповий приклад для миробудування. Криза, існуюча в Україні є результатом перетину трьох різнорівневих конфліктів в одній точці: геополітичного (глобального), українсько-російського (регіонального) та власне внутрішньоукраїнського (локального) (Філіпчук 2016: 9). Для проведення ефективного постконфліктного миробудування є потреба у залученні акторів на всіх трьох рівнях конфлікту.

Співробітництво з міжнародними акторами з 1992 року до 2014 трансформувалося

з «донора» до «реципієнта». Україна брала участь у багатьох операціях, які були організовані ЄС та НАТО для підтримки, відновлення та будівництва миру в інших країнах. Після Революції Гідності в 2014 році та подальшої агресії Російської Федерації Україна потребувала допомоги (інституційної та фінансової) від інших організацій (Філіпчук 2016: 14-15).

Наразі на території конфлікту діє місія ОБСЄ, що фіксує факти порушення встановлених домовленостей між сторонами. Участь недержавних організацій проявляється на території, що вже звільнена від озброєних солдат та знаходиться під контролем українського уряду. Недержавні організації в Україні працюють більшою мірою з невеликими локальними групами населення, займаються реінтеграцією внутрішньо переміщених осіб та відновлюють і розвивають громадянське суспільство та згуртованість.

Міждержавні організації, такі як ООН, ЄС, НАТО, суттєво впливають на процес розв'язання конфлікту в Україні. Проекти для розбудови миру на території України для відновлення критично важливої соціальної та економічної інфраструктури України, з підвищення ефективності роботи місцевих органів управління та стимулюванні підприємництва – реалізуються переважно ПРООН. Робота ПРООН відповідає Цілям сталого розвитку, викладених у Глобальному порядку денному сталого розвитку на період до 2030 року (*Програму розвитку ООН в Україні*).

У 2017 році, завдяки ПРООН, було підтримано близько 50 місцевих ініціатив, спрямованих на миробудування та розбудову громадянського суспільства, організовано тренінги для місцевих громадських організацій та здійснено психологічну допомогу жертвам конфлікту (Миростроительство в постконфликтный период 2012).

Ряд інститутів громадянського суспільства також досліджував національний діалог і настрої в Україні та опублікував рекомендації для державної політики, включаючи вироблення спільної думки щодо подальшого розвитку, розробку державної політики у сфері національної єдності, пріоритетизації децентралізації поряд із реінтеграцією Криму і непідконтрольних уряду територій Донецької та Луганської областей, побудову міцних відносин між урядом і громадянським суспільством, а також сприяння всебічному діалогу.

Значну роль у дослідженні та концептуалізації феномена постконфліктного миробудування відіграють аналітичні дослідницькі центри. Головна мета центрів – проаналізувати сучасний стан та визначити стратегію подальших дій, методи, що будуть застосовуватися, та можливі ризики.

Стан розробки феномена постконфліктного миробудування в Україні носить фрагментарний та хаотичний характер. Дослідження переважно ґрунтуються на коротких аналітичних записках науковців, рекомендаціях міжнародних фондів та організацій і спираються на міжнародний досвід врегулювання конфліктів та побудови миру. Спираючись на проаналізований матеріал, можна зробити висновок, що головна проблема полягає у відсутності адаптивних аналітичних матеріалів та апробційних інноваційних досліджень з теми в локальному середовищі. Активна фаза розвитку державної політики починається з 2016 року.

Постконфліктне миробудування в Україні побудовано таким чином, що поєднує у собі інституційну складову у вигляді відбудови інститутів та інфраструктури та психологічно-соціальну у вигляді громадської діяльності та консолідації суспільства. Перспективи подальших досліджень можуть включати створення категоріально-поняттєвого апарату з урахуванням локальних особливостей конфлікту, виокремлення та диференціацію дефініцій, що вже активно артикулюються.

ЛІТЕРАТУРА

“Agenda for Peace Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping”, 1992. *UN Documents*. URL: https://www.un.org/ruleoflaw/files/A_47_277.pdf

Report on the Implementation of the European Security Strategy Providing Security in a Changing World. 2008. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/reports/104630.pdf

Call, C., Cousens, E. M. 2008. “E. Ending Wars and Building Peace: International Responses to War-Torn Societies”, *International Studies Perspectives* 9(1): 1-21.

Миростроительство и примирение в Украине: рекомендательная записка. 2016. Protection Cluster Ukraine. URL: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/peacebuilding_reconciliation_guidance_note_ru.pdf

Аналіз діалогових ініціатив щодо врегулювання конфлікту в Україні. 2015. Міжнародний центр перспективних досліджень. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/mapping_of_dialogue_initiatives_ukr_.pdf

Андрєєнкова, В. Л., Войцях Т.В. та ін. 2016. *Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект: навч. посіб. для учнів, педагогів, батьків*. К.: ФОП Стеценко В.В.

Постконфліктне врегулювання для України. 2016. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/POST-CONFLICT-block-ukr.pdf>

Філіпчук, В. 2016. *Міжнародна миротворчість та війна на Сході України: чи є точки дотику?* Міжнародний центр перспективних досліджень URL: <https://www.slideshare.net/DonbassFullAccess/ss-129466684>

Закон України про національну безпеку України: за станом на 21 червня 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

Концепція Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України: станом на 31 серпня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2016-%D1%80#n9>

План діяльності Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України на 2017 плановий рік та 2018-2019 бюджетні періоди, що настають за плановим. 2017. URL: <https://mtot.gov.ua/files/uploads/Strateg.plan-2017.pdf>

Оцінка відновлення та розбудови миру: в 2 т. Т. 1. URL: http://www.un.org.ua/images/RPA_V1_Ukr.pdf

Андрєєнкова, В. Л., Левченко К. Б. 2018. *Комплект освітніх програм «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації*. Київ.

Стратегія участі Церков і релігійних організацій у миробудуванні «Україна – наш спільний дім». 2017. URL: <http://vrciro.org.ua/ua/documents/535-uccro-peacebuilding-strategy-ukraine>

Про Програму розвитку ООН в Україні. 2017. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/about-us.html>

“Миростроительство в постконфликтный период: Доклад Генерального секретаря 8.10.2012” В: *Генеральна асамблея. Совет Безопасности ООН*. URL: <https://undocs.org/ru/A/67/499>.

REFERENCES

“Agenda for Peace Preventive diplomacy, peacemaking and peace-keeping”, 1992 *UN Documents*. URL: https://www.un.org/ruleoflaw/files/A_47_277.pdf

Report on the Implementation of the European Security Strategy Providing Security in a Changing World. 2008. URL: https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/reports/104630.pdf

Call C., Cousens E. M. 2008. “E. Ending Wars and Building Peace: International Responses to War-Torn Societies” *International Studies Perspectives* 9(1): 1-21

Peacebuilding and reconciliation in Ukraine: a recommendation note. 2016. Protection Cluster

- Ukraine. URL: https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/peacebuilding_reconciliation_guidance_note_ru.pdf (in Russian).
- Analysis of dialogue initiatives on conflict resolution in Ukraine. 2015 Mizhnarodny`j centr perspekty`vny`x doslidzhen`. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/mapping_of_dialogue_initiatives_ukr.pdf (in Ukrainian)
- Andryevenkova, V. L., Voicyax T.V ta in. 2016. *Building peace. Conflict prevention and resolution using mediation: socio-pedagogical aspect: textbook tool. for students, teachers, parents*: K.: FOP Stecenko V.V. (in Ukrainian)
- Post-conflict resolution for Ukraine. 2016. URL: <https://helsinki.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/POST-CONFLICT-block-ukr.pdf> (in Ukrainian)
- Filipchuk V. 2016. *International peacekeeping and war in eastern Ukraine: are there points of contact?*. Mizhnarodny`j centr perspekty`vny`x doslidzhen` (in Ukrainian)
- Law of Ukraine on national security of Ukraine: as of June 21, 2018*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (in Ukrainian)
- The Concept of the State Targeted Program for Reconstruction and Peacebuilding in the Eastern Regions of Ukraine: As of August 31, 2016*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2016-%D1%80#n9> (in Ukrainian)
- Plan of activity of the Ministry of Temporarily Occupied Territories and Internally Displaced Persons of Ukraine for the 2017 plan year and 2018-2019 budgetary periods that follow the plan*. URL: <https://mtot.gov.ua/files/uploads/Strateg.plan-2017.pdf> (in Ukrainian)
- Peace and Reconstruction Assessment: 2 v: V. 1*. URL: http://www.un.org.ua/images/RPA_V1_Ukr.pdf
- Andryevenkova, V. L., Levchenko K. B. 2018. «Set of educational programs "Conflict resolution peacefully. Basic mediation skills»: Kyiv. (in Ukrainian)
- Strategy for participation of Churches and religious organizations in peacebuilding «Ukraine is our common home». 2017. URL: <http://vrciro.org.ua/ua/documents/535-uccro-peacebuilding-strategy-ukraine> (in Ukrainian)
- About the United Nations Development Program in Ukraine. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/about-us.html> (in Ukrainian)
- Report of the Secretary-General Peacebuilding in the Post-Conflict Period. 2012. *General'na asambleya Sovet Bezopasnosti OON*. URL: <https://undocs.org/ru/A/67/499> (in Russian).

DOI: 10.26565/2220-8089-2019-36-09
УДК 327

Гірман Алла Павлівна

доцент, к.політ.н.,
Дніпровський університет митної справи та фінансів,
вул. Володимира Вернадського, 2/4
м. Дніпро, 49000
GirmanAP@i.ua,
<https://orcid.org/0000-0003-0165-3700>

Криша Валерія Віталіївна

студентка,
Дніпровський університет митної справи та фінансів,
вул. Володимира Вернадського, 2/4
м. Дніпро, 49000
lerakryshaw@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-6669-3063>

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ СВИТОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сучасний світ визначається політичним інтересом як до територій, так і до просторових зв'язків. Розглядаються актуальні питання, що стосуються регіональних і субрегіональних підсистем, пов'язані із новітніми трендами сучасних міжнародних відносин: глобалізацією, регіоналізацією та фрагментацією.

Довгий час в категоріях біполярної взаємодії підлеглий характер проблематики регіональних і субрегіональних підсистем не викликав сумнівів. Після розпаду біполярної структури відносин ситуація ускладнилася і виникло питання щодо того, які можуть бути критерії поділу світового простору в нових умовах.